

Milica D. Kosorić

## NEOLITSKO NASELJE NA LOKALITETU DOBROVAC

Neolitsko naselje na lokalitetu Dobrovac prostire se na jednom manjem platou koji se nalazi na imanju Alije Mešića, u ataru sela Čelića. Od Čelića je udaljeno oko 1 km prema severu, a oko 200 m desno od puta Čelić — Brčko. Jugoistočni deo lokaliteta ima osetan pad ka reci Šibošnici, od koje je udaljen oko 80 m (Pl. I).

Postojanje naselja na ovom lokalitetu konstatovano je 1963. godine, prilikom rekognosciranja područja Čelića (OS Lopare)<sup>1)</sup>. Tom prilikom nađeno je dosta keramičkog materijala i velikih komada kućnoga lepa, koji su dospeli na površinu usled oštećenja lokaliteta poljoprivrednim radovima.

Na osnovu tih nalaza preduzeto je 1963. godine manje zaštitno iskopavanje na ovom terenu<sup>2)</sup>. U toku radova iskopane su tri sonde i istražena površina od oko 51 m<sup>2</sup>. Sondama I i II izvršeno je ispitivanje centralnog dela lokaliteta, na kome je više obrađivana zemlja i gde je na površini nalažen kućni lep. Sonda III postavljena je na jugoistočnom delu lokaliteta i njom je obuhvaćen deo terena koji se spušta ka reci.

Prilikom ovih radova dobijeni vertikalni profili sonde pokazuju sledeće:

Gornji tanak sloj sivobraon boje u stvari je preorani humus i u njemu se nalazi keramički materijal. Neposredno ispod ovoga sloja, čija debljina varira od 0,5 do 0,20 m, nastaje sloj braon boje koja se meša sa slojem crvenkastobraon boje. U ovome sloju nalaženi su kompaktni komadi kućnoga lepa, dosta gari, pepela i brojan keramički materijal. Ispod njega nastaje sloj braon boje sa dosta keramičkog materijala. U sloju su zapaženi i tragovi gari. Međutim, u ovome sloju nalazi lepa su malobrojni, i javljaju se samo u vidu sitnog grumenja. Na dubini od 1,30 m do 1,40 m pojavljuje se žutozelena ilovača — zdravica. Ovaj sloj je na više mesta poremećen jamama od kojih se neke ukopavaju i idu do dubine od 1,50 m do 2,10 m (profil sonde I).

Prilikom radova zapaženo je da se debljina kulturnog sloja smanjuje u pravcu jugoistoka, što je u vezi sa prirodnim padom terena a i sa spiranjem zemljišta. Razlika u debljini kulturnog sloja najbolje se zapaža, u odnosu na ostale sonde, u sondi III u kojoj je donji sloj samo mestimično očuvan.

Prema dobijenim stratigrafskim podacima na terenu kao i na osnovu tipološke analize keramičkog materijala, izgleda da nije bilo prekida u životu naselja. Otkriveni građevinski ostaci navode na zaključak o postojanju dveju faza izgradnje naselja.

poznawali grnčarstvo, a tragovi pleve i otisci žira u lepu, zatim nalaz žrvnja, tegovi i kosti životinja, ukazuju da su se bavili zemljoradnjom, gajenjem domaćih životinja, ribolovom i sakupljanjem plodova.

Nađeni keramički materijal ne pokazuje veliku raznovrsnost oblika a ni bogatstvo u ornamentalnim motivima. Najveći broj sudova je koničnog i bikoničnog oblika. Zastupljeni su i sudovi sa ravnim i razgrnutim obodom i cilindričnim vratom. Zastupljeni su, takođe, i sudovi sa otvorom za izlivanje. Jedan nađeni primerak bude govori i o pojavi sudova ovoga tipa. Pored navedenih primeraka sudova, nađeni su i primerci statueta. Od ornamentalnih motiva zastupljeno je kaneliranje, glačanje kao i nalepljivanje plastičnih traka ukrašenih otiscima prsta i zareza nokta. Ovaj materijal nosi u osnovi sve karakteristike vinčanske kulture i nalazi se na svima naseljima ove kulturne grupe<sup>3)</sup>. Međutim, na našem lokalitetu zastupljeni su i primerci šiljastih, koničnih nogu posuda. Ovi oblici nisu poznati na naseljima vinčanske kulture. Zapažena pojava koničnih nogu sudova, kao i brojnost nalaza kremenog alata u odnosu na kameni alat, karakteristika je i drugih nalazišta neolitskog perioda. Teritorijalno najbliže analogne primerke našim oblicima nalazimo na naseljima ovoga perioda u Tuzli<sup>4)</sup>, Grbači, Matiću<sup>5)</sup>, Batkoviću<sup>6)</sup>, kao i na materijalu sa odgovarajućeg stratuma u Gornjoj Tuzli<sup>7)</sup>. Pored ovih, posebno je značajna srodnost u materijalu sa naselja na lok. »Varoš« u Koraju<sup>8)</sup>. Ta srodnosa se posebno ogleda na materijalu koji pripada II i I stratumu u Varoši a koji sadrži analogne elemente koji i određuju i položaj našeg naselja u odnosu na druga naselja kulturnog kruga ovoga područja. Tako, u II stratumu Varoši pojavljuju se oblici sudova sa otvorom za izlivanje. I u ovom stratumu se pojavljuju konične noge sudova. Pojava bute su ređe. U I stratumu karakteristična je pojava neprobušene drške kao i pojava horizontalno trakastih drški. Ovde je karakteristična i brojnost kremenog alata, dok su nalazi kamenih sekira ređi.

Prema zapaženoj srodnosti u materijalu možemo reći da je život na našem naselju trajao i u toku II i I stratuma Varoši.

Na osnovu svega možemo zaključiti da naselje na lokalitetu Dobrovac po svojim karakteristikama pokretnog materijala pripada nosiocima vinčanske kulture poznog neolita (9). Međutim, nosioci ove kulture dali su naselju posebno obeležje koje ga po svim njegovim karakteristikama opredeljuje krugu neolitskih naselja severoistočne Bosne.

#### NAPOMENE:

1. Rekognosciranje obavila ekipa Muzeja, u sastavu: M. Baum i M. Kosorić. Na postojanje lokaliteta ukazao i ekipu odveo do lokaliteta drug Ibrahim Pirić iz Čelića.
2. Radovima rukovodila Kosorić Milica, kustos Muzeja, uz saradnju Časlava Jordovića, arheologa. Tahimetrijska snimanja obavio drug Oćuz Galib, geometar.
3. M. M. Vasić, Praistorijska Vinča IV.

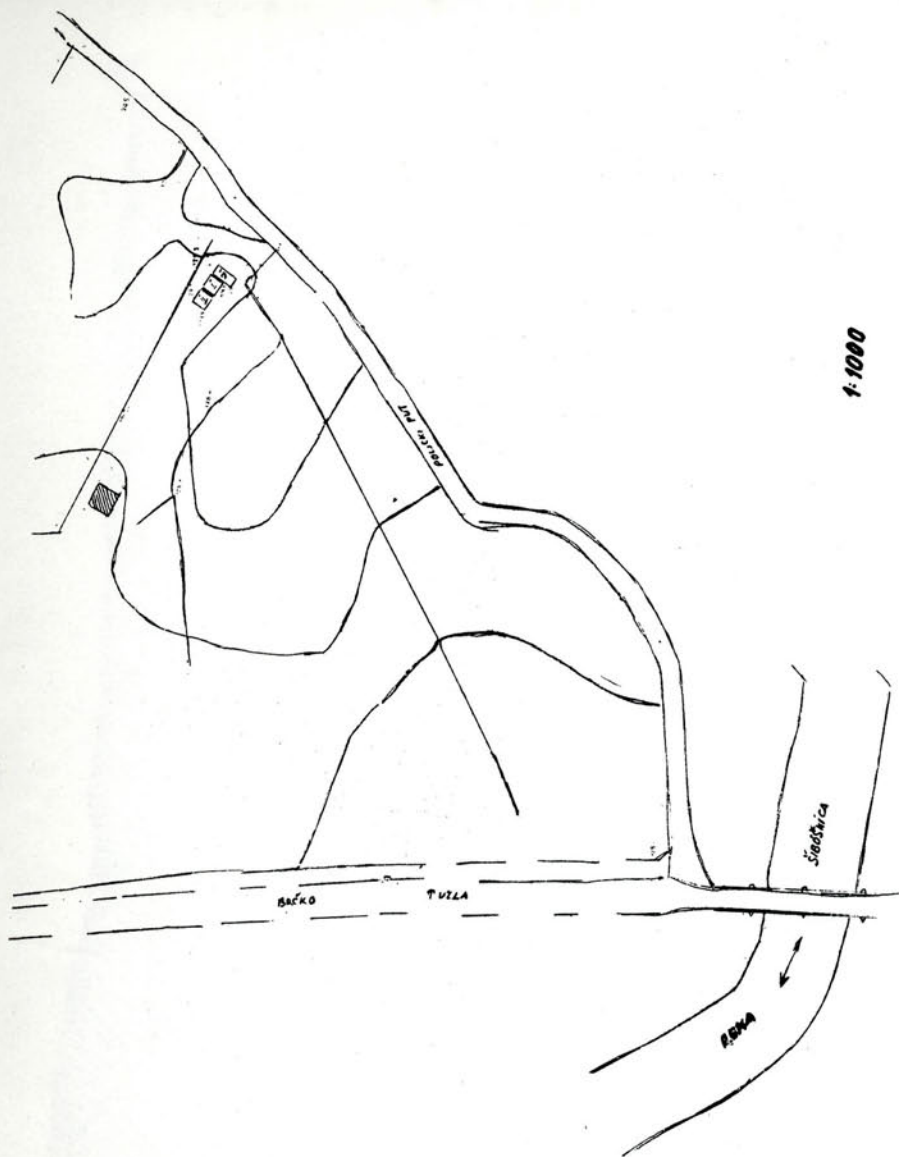


4. I. Puš, Neolitsko naselje u Tuzli, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, I, 1957, 85.
5. A. Benac, Neolitski telovi u severoistočnoj Bosni i neki problemi bosanskog neolita, GMZ, Sarajevo, 1961, 46.
6. M. Kosorić — B. Stalio, Neolitsko naselje u Batkoviću, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, VII, 1967, 21.
7. B. Čović, Rezultati sondiranja na praistorijskom naselju u Gornjoj Tuzli, GMZ, Sarajevo, 1961, 92.
8. A. Benac, nav. delo, 46.
9. A. Benac, Studija o kamenom i bakarnom dobu u severozapadnom Balkanu, 1964, 33.

### NEOLITHISCHE ANSIEDLUNG AUF DER LOKALITÄT DOBROVAC

Die Fundstelle befindet sich 1 km nördlich von Čelić, circa 200 m entfernt von der Strasse nach Brčko. Die oberen Kulturschichten sind teilweise zerstört; es wurden aber auf der Oberfläche häufig keramischen Fragmente und Reste von Lehmhütten aufgefunden. Die jüngere Bauphase befindet sich in der Tiefe von 0,90 bis 1,10 Meter, die ältere zwischen 1,50 und 2,10 Meter. In dieser älteren Bauphase sind Gebäudereste weniger vertreten, jedoch kommen auch hier Hüttenlehm, Pfähle und verschiedene Holzreste zum Vorschein. Es wurden nur zwei Tonfiguren entdeckt. Steinerzeugnisse sind selten, und Werkzeuge aus Knochen fehlen völlig. Die Keramik, die den grössten Teil der Funde bildet, wurde in zwei Qualitäten erzeugt. Die meisten Gefässe haben eine konische und bikonische Form. Sie sind mit orientalen Motiven durch Kannelieren, Glätten und Anbringen von plastischen Bändern geschmückt. Es kommen auch Gefässe mit Öffnungen zum Ausgiessen der Flüssigkeit, Butten, sowie Glocken und Spitzenfüsse vor.

Die Träger der Kultur von Dobrovac waren Gruppen von Ackerbauern, die hier eine periphäre Ansiedlung des bekannten Vinča-Kulturkreises begründeten.



Plan. I — Čelić — Dobrovac

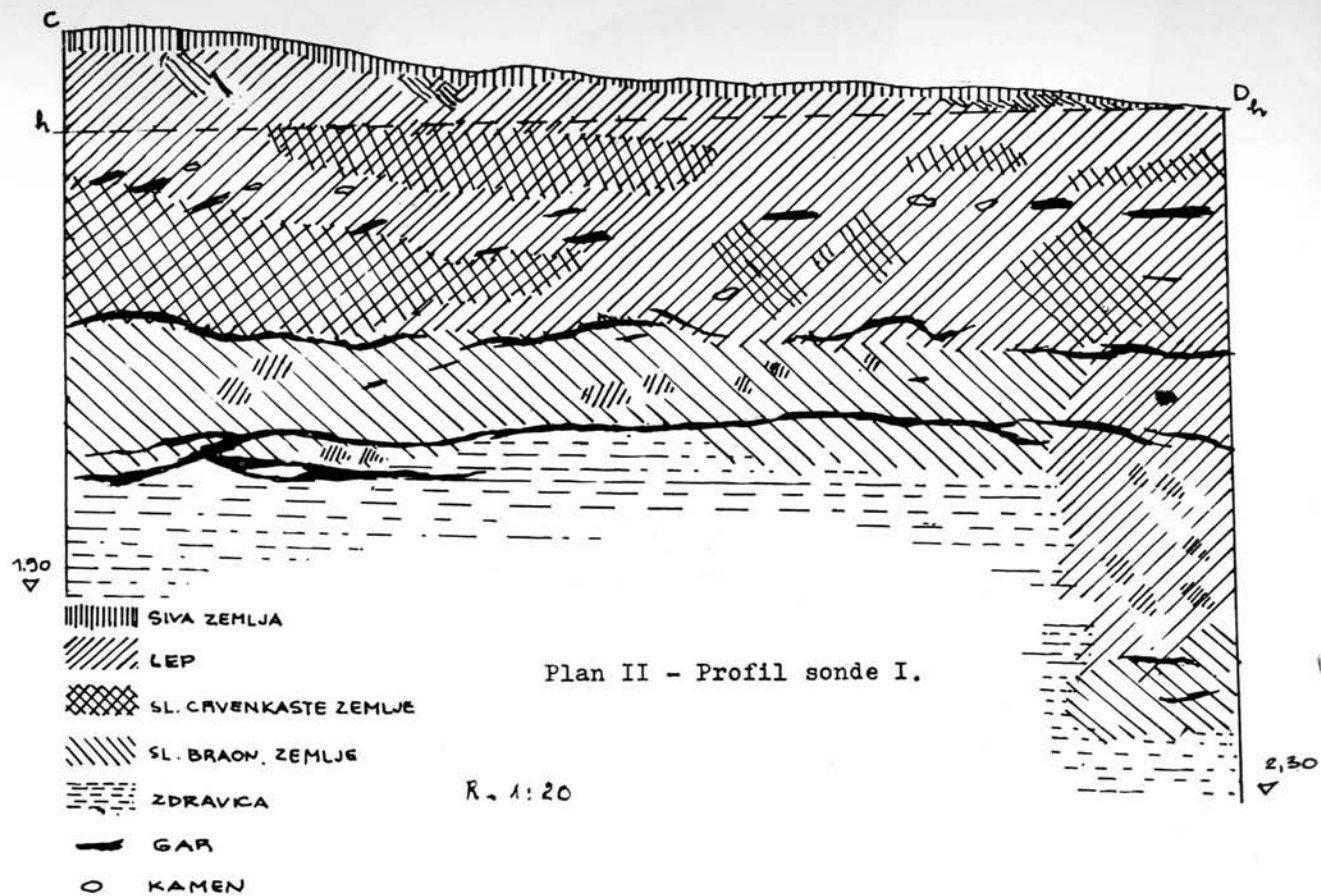
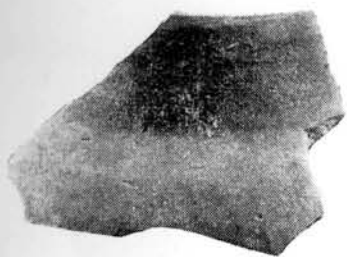


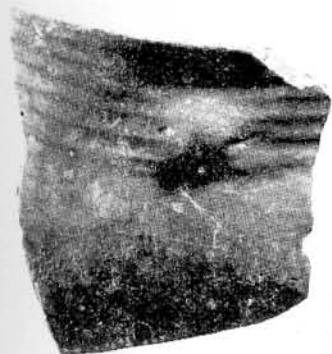
Tabla 1



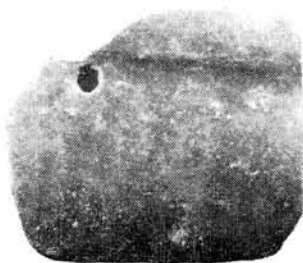
1



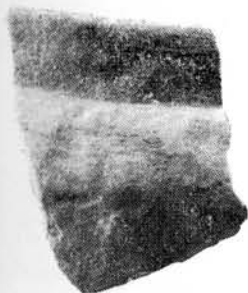
2



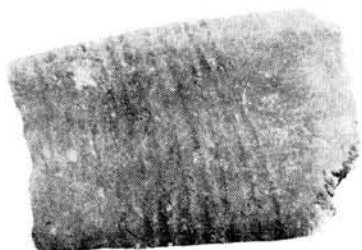
3



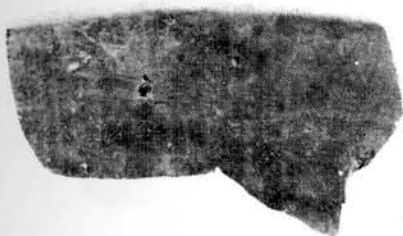
4



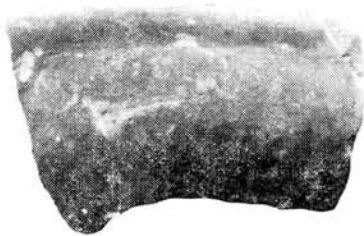
5



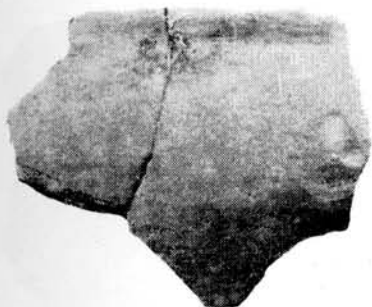
6



1



2



3

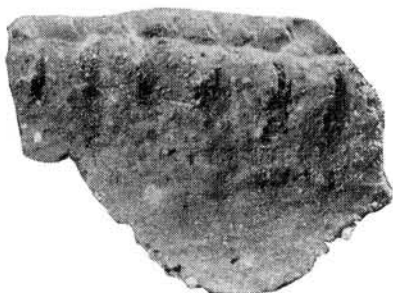
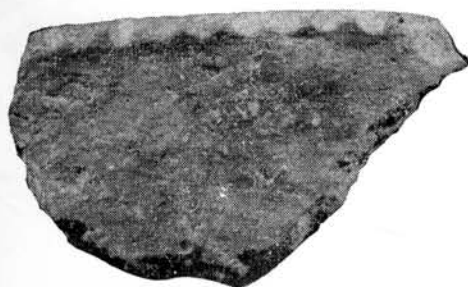
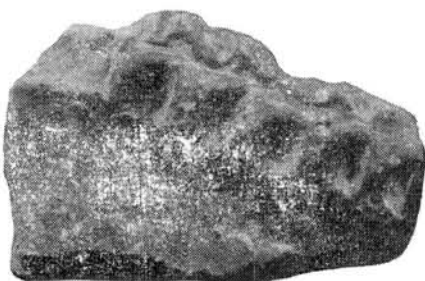
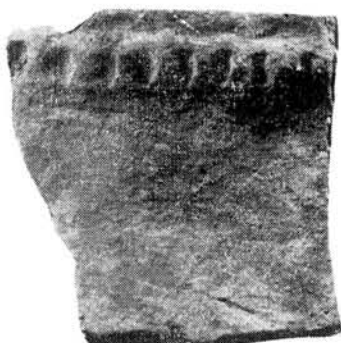


4



5

Tabla III







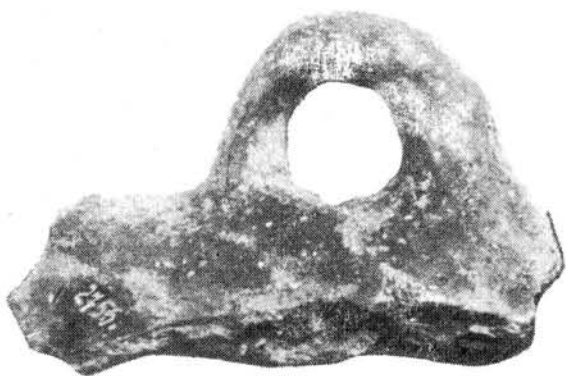
1



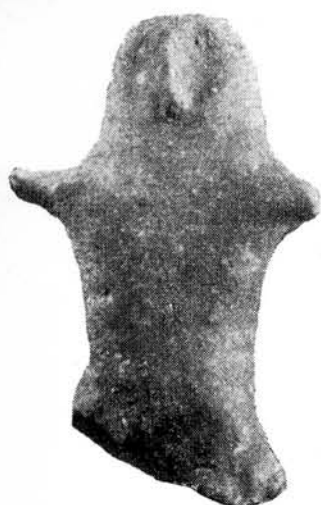
2



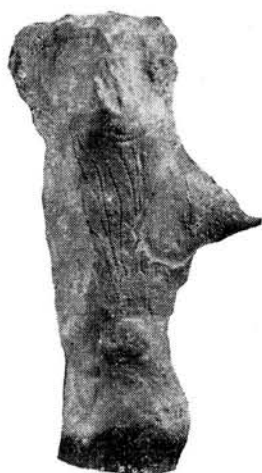
3



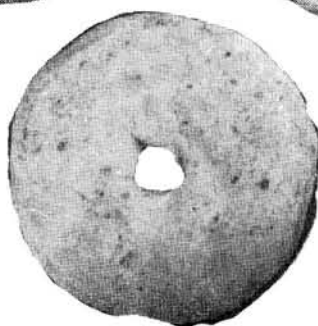
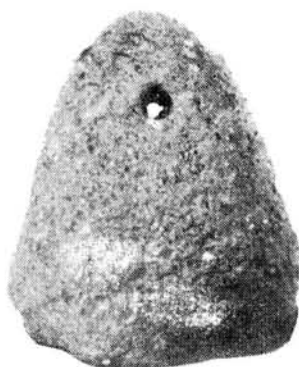
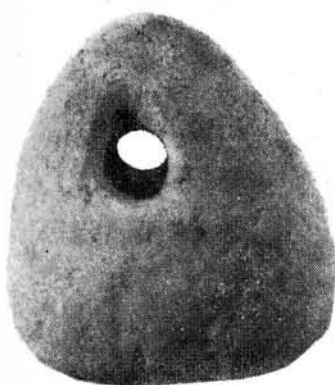
4



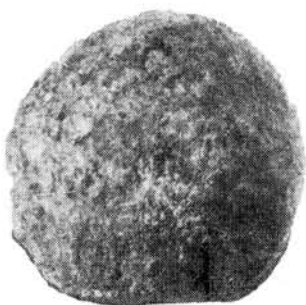
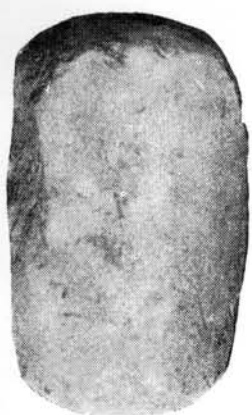
1



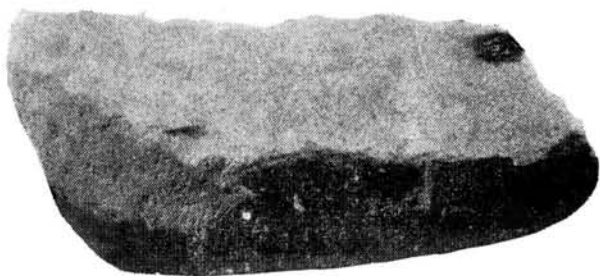
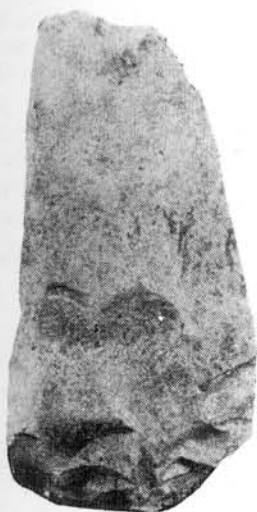
2







4



3